“Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен Әлмәт интернат-мәктәбе”
дәүләт бюджет гомуми белем учреждениесе

Педагогик
киңәшмә утырышында каралды
“29”август 2022ел. №1
Интернат мәктәбе директоры
_______________Л.Р.Мартынова
Боерык белән кертелде №98-0
“ 31 ” 08 2022 ел

10нчы ГОМУМБЕЛЕМБИРҮ сыйныфы өчен
туган (татар) теленнән уку предметы буенча
эш программасы
Атнага **1** сәгать**,** елга **34_** сәгать

Төзүчесе:
татар теле һәм әдәбият укытучысы Мөхәммәтҗанова Л.Ф.

Килешенгән:
Директор урынбасары________И.Б.Шарифуллина

МБ утырышында каралды, беркетмә№1 “26 ”август 2022ел
МБ җитәкчесе ___________М.Г.Шәрипова

Әлмәт 2022 ел

ТУГАН (ТАТАР) ТЕЛЕННӘН

УКЫТУ ПРОГРАММАСЫ

Сыйныф: 10 сыйныф

Укытучы: Мөхәммәтҗанова Лилия Фәһим кызы

Планлаштыру Рус телле балаларга татар телен һәм әдәбиятын коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11 нче сыйныфлар) / Төзүчеләре: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л. Малафеева. – Казан: Тат.кит. нәшрияты, 2011. **нигезендә төзелгән**

Дәреслек: Татар теле: Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 9 нчы сыйныфы өчен дәреслек/ рус телендә сөйләшүче балалар өчен. – Казан: Татармультфильм 2015.

Авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л. Малафеева

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Эш программасы статусы.

1. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясендә белем бирү турында”гы Законы (21.12.2012, №273-ФЗ)
2. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясе халык телләре турында”гы Законы (25.10.1991, №1807-1, ред.12.03.2014)
3. Россия Федерациясенең Мәгариф министрлыгы боерыгы 5.03.2004 №1089.
4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Инвалид балаларны өйдә тәрбияләү һәм укыту тәртибе һәм инвалидларның белем алу мөмкинлеген тәэмин итү буенча социаль ярдәм күрсәтүнең өстәмә чаралары турында" 16.06. 2008 ел, 401 нче карары.
5. Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы (22.07.2013, № 68-ЗРТ)
6. “Татарстан Республикасының халык телләре турында” Законы (8.07.1992, №1560-XII; ред. 12.06.2014№53-ЗРТ)
7. Авторлык программасы: Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы(1 — 11 нче сыйныфлар) /Төзүче-авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, Казан:2018
8. Әлмәт интернат мәктәбендә дисциплина, предмет, уку курсларының эш программалары раслануы, эшләү тәртибе, структура нигезләмәсе 31.08.22 № 89-О.
9. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына программасы.
10. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына базислы уку-укыту планы.
11. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына эш программасы турында нигезләмә (локальный акт).

Рус мәктәбенең 10 нчы сыйныфында туган (татар) теле укытуның

Төп максатлары:

1. Укучыларның гомуми белем мәктәбендә үзләштергән белемнәрен һәм сөйләм күнекмәләрен камилләштерү һәм тирәнәйтү.

2. Татар телен халыкның рухи, әхлакый, мәдәни хәзинәсе буларак аңларга ирешү.

Төп бурычлар:

1. Тел күренешләрен танып белергә, чагыштырырга, гомумиләштерергә күнектерү.

2. Алган белемнәрне җанлы аралашу шартларында кулланырга өйрәтү.

3. Укучыларның орфографик, пунктацион грамоталылык дәрәҗәсен камилләштерү.

Укучыларның белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр:

1. Татар теленең һәм әдәбиятының дөньякүләм тоткан урыны турында мәгълүмат бирү;

2. Татар һәм рус телләрендәге аерым грамматик категорияләрнең тәңгәл килү-килмәвен белү;

3. Татар теленең орфоэпик, орфографик, лексик, грамматик, пунктицион нормаларын белү һәм, аларга нигезләнеп, телдән яки язма сөйләм күнекмәләрен булдыру;

4. Аралашу ситуацияләренә бәйле лексик берәмлекләрне, аларның синонимнарын һәм антонимнарын төгәл һәм урынлы куллана белү;

5. Татар теленең фразеологик берәмлекләрен таный һәм сөйләмдә куллана белү;

6. Гади һәм кушма җөмләләрнең төрен белү;

7. Татар җөмләсендә сөйләм яңалыгының хәбәр алдында урнашуын белеп, оештыру осталыгына ия булу;

8. Татар һәм рус телләре арасындагы тарихи, мәдәни бәйләнешләр турында белү;

9. Төрле чыгаганаклардан (фәнни-популяр текстлар, массакүләм мәгълүмат чаралары, интернет һ.б.) файдаланып, кирәкле мәгълүматны таба һәм башкаларга телдән яки язмача җиткерә алу;

10. Мәдәниара аралашу ситуацияләрендә әңгәмә кора алу;

11. Тиешле (3000 - 3500 сүз) күләмдә татар сүзләрен яттан белеп, аларны телдән һәм язма сөйләмдә дөрес куллана белү.

Сәгатьләр бүленеше

Сәгать саны: атнага – 1 сәгать (елына – 34 сәгать)

Эш программасының эчтәлеге

Коммуникатив максат	**Якынча сөйләм үрнәкләре**	**Сүзләр һәм сүзтезмәләр**
Без Татарстанда яшибез		
Татарстанның экономик хәле, чит илләр белән экономик бәйләнешләрен әйтә белү. Татар музыка сәнгате тарихы турында сөйли белү. Александр Ключарев, София Гобәйдуллина, Салих Сәйдәшев турында белешмә бирә белү. Татар театр сәнгате барлыкка килү турында белешмә бирә белү.	Татарстан күп илләр белән экономик бәйләнешләргә керә, шартнамәләр төзи. Заһидулла Яруллин – беренче кыллы оркестр төзегән халык музыканты. <…> София Гобәйдуллина – Швеция Короле Сәнгать академиясе әгъзасы. <…> 1906нчы елның 22 нче декабре – татар театры туган көн. <…>	Халыкара, хокук, меңьеллык, манара, шәхес, борынгы, башкара, шартнамә, сайлаучылар, сайлыйлар, мөстәкыйль, кыллы оркестр, моң, сәнгать осталары, нигез салучы, сәхнә әсәрләре, сәнгать эшлеклесе, яңгырап тора, гадәт, уен коралы, сәләт, мәдәни үзәк, драма театры, дәртле, нурлы, гасыр, тамаша, тамашачы, оештыручы.
Китап - киңәшчем, дустым минем		
Китаплар, китапханәләрнең безнең тормыштагы роле турында сөйли белү. Китаплар дөньясыннан кызыклы	Нинди китаплар, газета-журналлар укуны файдалы, ә ниндиләрен гомер әрәм итү дип саныйсыз? Сезнең өйдә нинди китаплар бар? Сез кызыксынган китаплар киләчәктә сайлаячак һөнәрегез белән бәйлеме? Китап уку кирәкме, әллә интернет җитәме?	Хөрмәт, татар халкы, аерым, инглиз, немец, кытай, гарәп, француз, горурлык, фәнни, гасыр, сирәк, атаклы, дөнья, системалы, билгеле, күрсәтә, ишетелә, чит тел, киңәш, югары белем, ялчы, мәгарә, коткара, уңышлы, белемле.

фактлар турында сөйләшү. Белемне алу һәм тормышта үз урыныңны табу проблемасы буенча сөйләшү.	Мин ... турында укырга яратам. Уңышлы бизнес оештыру өчен, беренче чиратта белемле булу кирәк, ... <…>	
Һөнәр сайлау		
Үз гаилә членнарының про-фессияләре турында сөйләшү. Төрле профессияләргә хас сыйфатлар турында фикер алышу. Үзеңә ошаган профессияне яклый белү.	Минем әтием заводта токарь булып эшли. Ул үз хезмәтен бик ярата. <…> Укытучы булу өчен балаларны яратырга, үз фәнеңне яхшы белергә кирәк. <…> Миңа пешекче профессиясе ошый, чөнки мин тәмле пешерергә яратам. Мин гөлләр үстерергә яратам. <…> Мин буйый беләм. <…>	Һөнәри училище, хастаханә, дәвалау, нәтиҗә, чир, кадрлар бүлеге, нефтче, бораулаучы, эш стажы, пешекче, трамвай йөртүче, эшче профессияләре исемнәре, җаваплы, белемле, төгәл, гариза, кабул итү.
Аралашу әдәбе		
Дуслыкны саклый белү серләре турында сөйләшү Яшүсмерләрнең бәйрәмнәре турында сөйләшү. Ярыймы, ярамыймы? Кайчан, нәрсә турында сөйләшергә мөмкин? Сөйләшү әдәбе турында фикер алышу.	Дустыңа дөресен әйтү – авыр, ләкин ... Син башкаларны тәнкыйтьләргә яратасыңмы? Үзеңдәге нинди сыйфатлар сиңа ошамый? Гашыйклар көнен кайда, ничек бәйрәм итәләр? Гашыйклар көнендә сез ничек аралашасыз? Аралаша белү – үзе бер осталык. Кешене тыңлый белмәү – начар гадәт. Кайбер кешеләр гел үзләре генә сөйлиләр. <…>	Күрмәмешкә салышу, әшәке, битараф, тату яшәү, ялкаулана, сугышу, сүгенү, күз йому, гашыйклар, хат, ялагайлык, әңгәмәдәш, читкә борылу, чын күңелдән сөйләшү, елмаеп сөйләшү, чыннан да.

Буш вакыт		
Спорт төрләре, Татарстанның атаклы спортчылары, төрле спорт түгәрәкләренә йөрү ту-рында сөйләшү. Дусларыңны спорт белән шөгыльләнергә кирәклегенә инандыру. Ял көнен уздыруны планлаштыру. Караган фильм, андагы геройлар турында фикер алышу. Минем виртуаль дөньям. Компьютер уеннары, прог-раммалар төзү, он-лайн режимында аралашу, төрле сайтларга теркәлү, компьютер белән мавыгу турында сөйләшү.	Миңа төрле спорт төрләре ошый: ... . Мин волейбол белән шөгыльләнәм. Спорттагы кумирым - ... . Спорт белән шөгыльләнергә кирәк, чөнки ... . <...> Әйдә ял көне дискотекага барабыз. Бүген яңа музыка була. Миңа бу фильм бик ошады, чөнки … . Төп рольне ... . Мин үз сайтымны булдырдым. Дустым белән он-лайн режимда аралашам. <…> Компютер уеннары белән мавыгу зыянлымы?	шөгыльләнә, түгәрәк, бәлки, күргәзмә, кумир, осталык, бәяләнде, тамашачылар, алкышлар, теләү, күренекле, атаклы, алкышлар, танылган, виртуаль дөнья, сайтка теркәлү, мавыгу, зарарлы.
Табигать һәм кеше		
“Кеше һәм табигать” про-блемалары буенча сөйләшү.	Мин – табигать баласы. Табигать бай, ләкин аны сакларга кирәк. Янгын булмасын өчен	Казылма байлыклар, зарарлы матдәләр, агулана, янгын, киләчәк, буын, үсемлек, кими, куркыныч.

Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый		
Бөек Ватан сугышы турында белешмә бирә белү. 9нчы Май – Җиңү көне, Рейхстагка җиңү байрагын элүчеләр, Бөек Ватан сугышында катнашкан өлкән буын-ветераннар турында сөйләшү.	Бөек Ватан сугышы 1941нче елда башлана. <…> Бөек Ватан сугышында безнең әтинең бабасы катнашкан. <…> Рейхстагка байрак элүчеләр арасында татар егетләре дә була. <…>	Бөек Ватан сугышы, дәвам итә, яралылар, һөҗүм итә, көчле сугыш, очучы, чигенә, буын, элүче, байрак, өлкән, әсирлек.

Рус телендә сөйләшүче балалар өчен язма эш төрләре

1. Әсәрнең планын төзү;

2. Әсәр геройлары турында үз фикереңне язу;

3. Әсәрнең сюжетын үзгәртеп, яңа хикәя төзү;

4. Күргән, ишеткән турында хикәяләп язу;

5. Тест формасындагы күнегүләр, тәрҗемә итү;

6. Укылган әсәрнең эчтәлеге буенча инша язу һ.б.

10 нчы сыйныф өчен туган (татар) теленнән эш программасы

№	Дәрес темасы	Үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр	Өй эше	Үткәрү вакыты	
				план	факт
1	Звукоподражательные слова. Аваз иямтемнәре	Аваз иямтемнәре	5нче күнегү, 102 бит- хикәя язарга	1.09	
2	Междометия. Ымлыклар.	Ымлыклар		8.09	
3	Самостоятельная работа. Повторение звукоподражательных слов и междометий. Мөстәкыйль эш. Аваз иямтемнәре, ымлыкларны кабатлау.			15.09	
4	Лексико-грамматический материал. В рассказе Н.Ахмадиева “Мать”. Нур Әхмәдиевнең "Ана" әсәрендәге лексик-грамматик материал.	Теркәгечләр	10нчы күнегү, 106 бит	22.09	
5	Придаточное предложение места. Иярчен урын җөмлә.	Иярчен урын ж.	7 күнегү, 108 бит	29.09	
6	Придаточное предложение цели. Иярчен максат җөмлә.	Иярчен максат ж.	Яшелчә, җиләк-җимеш исемнәрен өйр.	6.10	
7	Придаточное предложение причины. Иярчен сәбәп җөмлә.	Иярчен сәбәп ж.	3 күнегү, 111 бит	13.10	

8	Повторение придаточных предложений причины, цели, места. Иярчен сәбәп, максат, урын җөмләләрне кабатлау.	Иярчен җөмләләр		20.10	
9	Лексико-грамматический материал в стихотворении Ш.Галиева “Какая она улица?”. Ш.Галиевнең "Урам ул нинди?" шигырендәге лексик-грамматик материал .		7 күнегү, 116 бит	27.10	
10	Выполнение упражнений по спряжению глаголов. Фигыльләрнең төрләнешен кабатлауга күнегүләр.		Яңа сүзләрнең әйтелешен, язылышын ятла	10.11	
11 12	Направления глаголов. Фигыль юнәлешләре.	Фигыль юнәлешләре	2 күнегү, 117 бит	17.11 24.11	
13	Лексико-грамматический материал в рассказе Ш.Еникеева “Судьба Султангарая”. Ш.Еникеевнең "Солтангәрәйнең язмышы" әсәрендәге лексик-грамматик материал.	Затланышсыз фигыльләр	3 күнегү, 125 бит	1.12	
14 15	Условное придаточное предложение. Иярчен шарт җөмлә	Иярчен шарт ж.	2 шарт җөмлә язарга	8.12 15.12	
16	Выполнение тестовых заданий.			22.12	

	Тест биремнәре үтәү.				
17	Лексико-грамматический материал в рассказе Р.Мухаммадиева “Первый подснежник”. Р.Мөхәммәдиевнең “Беренче умырзая” әсәрендәге лексик-грамматик материал.	Сүзтезмә, бәйлек, бәйлек сүзләр		12.01	
18	Текст и его особенности. Текст һәм аңа хас үзенчәлекләр.	Текст, башлам, бетем	Яхшы кеше нинди була? – җаваплар әзерләргә	19.01	
19	Словообразование. Сүз ясалышы.	Сүз ясалышы	5 күнегү, 133 бит	26.01	
20	Лексико-грамматический материал в рассказе М.Гафури “Дикий гусь”. Мәҗит Гафуриның "Кыр казы" әсәрендәге лексик-грамматик материал.	Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре	7 күнегү, 135 бит – тәрҗемә итәргә	2.02	
21	Повторение темы “Словообразование” (тестовые задания). "Сүз ясалышы" темасын кабатлау (тест биремнәре) .	Сүз ясалышы		9.02	
22	Лексико-грамматический материал в стихотворении Р.Башара “Больной лес”. Р.Бәшәрнең "Авыру урман" шигырендәге лексик–грамматик материал.	Инфинитиф+ кирәк		16.02	
23	Биография И.Гази. И.Гази биографиясе.		Яңа сүзләрнең әйтелешен, язылышын ятларга	23.02	

24	Лексико-грамматическийматериал в рассказе И.Гази “Белая сирень”. (I часть). И.Газинең "Ак сирень"әсәрендәге лексик-грамматик материал (I өлеш)	Сыйфат дәрәҗәлә-ре, фигыль төркемчәләре		2.03	
25 26	Лексико-грамматическийматериал в рассказе И.Гази “Белая сирень”. (II часть). И.Газинең "Ак сирень" әсәрендәге лексик-грамматик материал (II өлеш).	Тезмә, иярченле кушма җөмлә		9.03 16.03	
27	Самостоятельная работа по сложносочиненным, сложноподчиненным предложениям. Тезмә, иярченле кушма җөмләләр буенча мөстәкыйль эш.	Тезмә, иярченле кушма җөмлә		23.03	
28 29	Придаточное предложение отрицания.Иярчен кире җөмлә.	Иярчен кире җөмлә	4нче күнегү, 153 бит	6.04 13.04	
30 31	Повторение сложных предложений. Кушма җөмләләрне кабатлау.		Яз турында 3-5 кушма җөмлә язып килергә	20.04 27.04	
32 33	Лексико-грамматический материал в тексте “Мой герой”. "Минем героем" текстындагы лексик-грамматик материал.	Сыйфат фигыль	“Минем яраткан героем” темасына хикәя язарга	4.05 11.05	
34	Повторение пройденных тем за год. Еллык кабатлау.			18.05	

Эш программасына төзәтмәләр кертү бите

Класс	Дәрес темасы	План буенча үткәрү вакыты	Төзәтмәләр кертүнең сәбәбе	Төзәтмәләр кертү чаралары	Фактта үткәрү вакыты